

Látogatóban Mérei Gyulánál

Az Elnöki Tanács dr. Mérei Gyula akadémikusnak, a József Attila Tudományegyetem tanácskezelő egyetemi tanárának nyugállományba vonulása alkalmából, eredményes munkássága elismeréseként a Szocialista Magyarországi Erdemrendet adományozta. (Népszabadság, 1981. szeptember 16.)

— Professzor úr, mindenekelőtt engedje meg, hogy a szerkesztőség s a lap olvasóinak nevében gratuláljak a kitüntetéshez.

— Nagyon szépen köszönöm.

— Gazdag tudományos pályád áll a professor úr mögött, amely remélhetőleg — s kívánjuk, hogy így legyen — az eljövendőben további értékes munkákkal gyarapodik. Mégis hadd kérdezzem meg: most, hetvenévesen, hogyan emlékezik a múltra?

— A tudományos munkát igen fiatalon kezdtem el, bizonyítja ezt, hogy első könyvem 1934-ben jelent meg. Tehát alig huszonhárom évesen írtam a „Magyar politikai pártprogramok (1887—1914)” című munkámat, amely egyben a bölcsészdoktori értekezésem volt. Hozzá kell tennem: abban az időben ritkaságszámba ment a doktori értekezés könyv formában való megjelenítése. Az egyetem elvégzése után — a háló Székfü tanár úrnak — bécsi ösztöndíjas lettem. Itt tértem rá a gazdaságtörténet tanulmányozására ennek első eredménye a bécsi kormány gyáriparpolitikájáról szóló tanulmányom, amely a Bécsi Magyar Történetkutató Intézet 1935-ös évkönyvében jelent meg. — Bécsből hazatérve fél éven belföldi ösztöndíjat kaptam, amelyért a háló megint csak Székfü tanár urat illette Gazdaságtörténeti kutatásaimat folytatva ekkor kezdtem meg az anyaggyűjtést a magyar ipartörténet 1790 és 1848 közötti szakaszának a megírásához. Folyamatosan dolgoztam, még a katonaidő alatt is írtam tanulmányokat, cikkeket. — A háború után 1946 őszén kaptam meg a magántanári kinevezést, s egyből munkám mellett előadtam a Pázmány Péter egyetemen. 1947-ben megjelent a „Polgári radikalizmus Magyarországon” (1900—1919) című könyvem, de közben két másik témán is dolgoztam. Mindkettőt 1948-ban publikáltam. A „Mezőgazdaság és agrártársadalom Magyarországon (1790—1848)” korábbi gazdaságtörténeti munkám folytatása volt. Emellett feldolgoztam az 1848—49-es munkásmozgalmakat, ezt a forráskiadványt a Népszava könyvkiadó jelentette meg. 1949-től már Szegeден is tanítottam. 1951-ben kiadásra került a már említett „Magyar ipartörténet”. Ebben az időszakban megkezdtek az egyetemi tankönyvek és jegyzetek írását, az 50-es évek kulturpolitikai célkitűzésének megfelelően a kézirat elkészült, de a tankönyv csak hosszas vita után, 1961-ben jelent meg.

— Az eddigiekből úgy tűnhet, főként gazdaság- és társadalomtörténettel, valamint a dualizmus korának politikai történetével foglalkozott...

— Ez nem igaz, hiszen pályám során voltam esztétikus, metodológus és historiográfus is. Az 1960-as stockholmi nemzetközi történetész-kongresszus felkeltette érdeklődésemet a „nemzetekfeletti állam” problematikája iránt. Egy évvel később a Századok-ban megjelent tanulmányom ennek az eszmének az alakulását tárgyalja a nyugatnémet és az osztrák történeti irodalomban. Egyik német nyelven írt munkám az európai integráció eszméjét vizsgálja a nyugatnémet történetírásban, de amikor a hatvanas évek végén Magyarországon divatba jött a strukturalizmus, erről is írtam tanulmányt. Az 1965-ös bécsi történetész-kongresszus indított arra, hogy megírjam a „Föderációs tervek Délkelet-Európában és a Habsburg Monarchia 1840—1918” című könyvemet. De — hogy a fent mondottakat tovább bizonyítsam megemlíthetem még, hogy — foglalkoztam Székfü Gyula történet-szemléletével vagy a nyugatnémet polgári történet-tudománynak a II. világháborút követő válságával is.

Az októberi forradalom évfordulóján (1968) előadást tartottam az Akadémián, melynek kibőví-

tett szövegét „A magyar októberi forradalom és a polgári pártok” címen publikáltam. 1971-ben összeállítottam és sajtó alá rendeztem a magyar polgári pártok programjait, amely több vonatkozásban is kiegészíti az 1934-es kiadást. Így tartalmazza ez a kötet a demokratikus kispolgári pártok programjait, a polgári radikális programokat, s a konzervatív pártok programjait is kiegészítettem. — Időközben részt vettem a tízkötetes „Magyarország törté-

ténete” 5. kötetének munkálataiban, nem csak mint főszerkesztő, de például a gazdaságtörténeti részt én írtam.

— Tudományos munkájában mit tart elsősorban fontosnak, érdekesnek?

— Minden munkámban eredeti forrás alapján dolgoztam. Úgy gondolom, ha megállapításaim nagyobbra használhatók, s azokra építeni lehet, akkor elértem célokat. Természetesen a tudomány fejlődik, állandóan új és új szempontok vetődnek fel. Ezért az embernek szakadatlanul bővítenie kell tudását, ismeretét. Sosem voltam elégedett azzal, amit csináltam, mindig igyekeztem javítani munkáimon. Azt hiszem, ha az ember túl tud lépni önmagán, akkor ez jelentheti a legnagyobb örömet számára.

— Szívesen tanított, vagy inkább kutatóként tartja magát?

— A tanítás az említettél is nagyobb öröm volt számomra. Mindig is szívesen tanítottam, s szívesen foglalkoztam egyénileg is a hallgatókkal, s nem csupán a szakdolgozókkal. Úgy gondolom, az oktató számára valamiféle olyan légkör megteremtése a legfontosabb, amelyben bizalommal lehetek hozzá. Ahol kölcsönös a bizalom az oktató és hallgató között, s ahol az oktató szakmáján keresztül megbecsülük,

— 1960 és 1964 között dékán volt a bölcsészkaron...

— Igen. Ez idő alatt dolgoztuk ki Szegeден a középiskolai történelem, magyar nyelv és irodalom tantárgyak tantervi reformjának a javaslatát. Előzőleg, 1959—60-ban megszerveztam a tudományos szocializmus tanszéket, egyszóval kivettem a részem az egyetemi közéletből. Visszatérve a tanításra: az oktatást és a kutatást sohasem akartam elválasztani egymástól. Büszke vagyok arra, hogy oly sok embert tanítottam, akik nem tagadnak meg, és tanítványaimnak vallják magukat.

— Milyen tervei vannak, min dolgozik?

— Jelenleg könyvet írok a magyar királyság gazdaságtörténetéről, s monográfiát készölök írni Székfü Gyula történetírásáról. Közben egyéb elfoglaltságaim is akadnak. Részt veszek a „Magyarország története” 5. kötetének országoszerzős sorra kerülő vitáin vagy éppen „keresztvíz alá tartom” a doktori értekezéseket elkészítő tanítványokat. Tagja vagyok a Párttörténeti Közlémények szerkesztőségének, de az egyetemen belül is van munkám: számos fiatal oktató jár hozzám konzultálni. S a bölcsészkaron továbbra is szeretnék speciálkollégiumokat meghirdetni, amelyek remélhetőleg a hallgatók érdeklődésére találnak

— Köszönöm a beszélgetést.

Belányi György

Újjáalakult a Történetész Kör

A JATE Történetész Köre október 22-én tartotta újjáalakuló ülését. Az egyetemi kari vezetőség felkérésére a patronáló tanár szerepét Csatári Dániel professzor — az Új- és Legújabbkori Egyetemes Történeti tanszék vezetője — vállalta. Bevezetőjében köszöntötte a megjelenteket és egy többéves programtervezetet adott, amelynek összeállításában részt vett a Történetész Kör két új vezetője, Karsai László és Lipták Dorottya is. A programtervezetet a jelenlévő hallgatók megvitaták. A megbeszélés befejeztével három témakör rajzolódott ki: 1. A határainkon túl élő magyarok történetének egyes kérdései. 2. Az 1945 utáni magyar társadalom gazdaságpolitikai kérdései. 3. Kelet-Európa gazdaságtörténete. Ezen kívül Csatári professzor ígéretet tett arra, hogy Románia legújabbkori történelméről — később meghatározandó időpontban — előadást fog tartani.

— vinnai —

Zsongás

November 16-án a Bölcsész című időszakos kiadvány körül „zsongást” — beszélgetést, vitát, észrevételek közlését — szervezünk a JATE-klubban. A „Bölcsész” négy alkotója (szerzője) műveit adnak elő előadóművészek és erre várnánk a közönség reagálását. Jó lenne, ha minél többen jönnének, hogy a BTK kiadványa ne csak a bölcsészek magánüve legyen, hanem a szegedi egyetemi ifjúság egészeé is. Hozzászólásaitok, javaslataitok, észrevételeitök sok kérdésben hozzájárulnának a Bölcsész új számának kialakításához.

HÍREK

Csongrád megyei látogatásuk során José Antonio Tabares, a Kubai Köztársaság rendkívüli és meghatalmazott nagykövete, valamint José Elias Planelles, a nagykövetség második titkára és Pablo Reyes, a nagykövetség munkatársa október 20-án ellátogattak a József Attila tudományegyetemre. A vendégeket dr. Antalfy György, az egyetem rektora, dr. Újvári József, az MSZMP JATE Bizottsága szervező titkára és dr. Kiss Barnabás, a JATE KISZ-bizottság titkára fogadta. A Szegeден tanuló kubai diákok tanulmányi eredményeiről és a végzés utáni helytállásukról folytatott beszélgetést követően José Antonio Tabares és munkatársai találkoztak a tudományegyetemen tanuló kubai diákokkal.

A Magyar-Szovjet Baráti Társaság Budapestén október 17-én megrendezett VII. Országos Értekezést — az MSZBT Országos Elnökségének tagjaként — részt vett dr. Székfalvi-Nagy Béla akadémikus, tanszékvezető egyetemi tanár (JATE) dr. Szendrői János főigazgató (JGYTF), dr. Fenyvesi István adjunktus (JATE) és dr. Bokányi Dezsőné (JGYTF) küldöttként.

A Magyar-Szovjet Baráti Társaság VII. Országos Értekezlete alkalmából a József Attila Tudományegyetem pártbizottsága MSZBT tagsoportjának képviselői október 15-én megemlékezést tartottak a Dugonics tér 12. szám alatti ház emléktáblájánál. A felszabadulás után, 1945-ben Szegeден ebben a házban alakult meg a Szovjet-Magyar Művelődési Társaság. A megemlékezést követően a történelmi eseményt megörökítő emléktáblánál a tisztelet koszorúit is elhelyezték.

Az MSZMP József Attila Tudományegyetem Bizottsága október 22-én 14 órakor ülést tartott a JATE társadalmi szervek szék-házának tanácstermében melyen a tudományegyetem kollégiumának helyzetéről készült jelentést tárgyalta meg. Az írásbeli jelentést szóbeli kiegészítés és vita után elfogadta a testület. A pártbizottsági ülést bejelentések zárták.

Pályázati felhívás!

A Szegeденi JATE KISZ Klub történetész köre ez évben másodszor hirdeti meg szociográfiái pályázatát „Szüleink, nagyszüleink meséik” címmel.

Az előttünk járt generációk, szüleink, nagyszüleink a történelem viharos korszakait élték át, máig meghatározó jelentőségű történéseknek voltak cselekvő, vagy gyakrabban passzív részesei. Életük-ől, a körülöttük zajló történelemről azonban általában nem készítettek és nem készítenek írásos feljegyzéseket. A pályázók feladata a szóban elmondott emlékeket írott dokumentummá alakítani.

Olyan alanyt kell találni, akinek életútja, emlékegye elegendően gazdag, és a kor jellemzésére alkalmas. A szóbeli előadás rögzítéséhez javasoljuk a magnós módszert. A pályázó feladatai közé tartozik a nyers magnószöveg olyan fokú megformálása, amely formálás fokozza a szöveg használati értékét („olvasmányos” szöveget eredményez), ugyanakkor nem sérti az elbeszélése eredetiségét, hitelet, dokumentáltságát, sem a tartalom, sem a nyelv vonatkozásában.

A közelebbi témában, a megszólaltatott alanyok kiválasztásában megkötéssel nem élünk: lehet foglalkozni az első világháború máig terjedő történelmi korszakok bármelyikével, a beszélő egyaránt lehet paraszt, munkás vagy értelmiség. Különösen értékesnek tartjuk, ha az elmúlt 36 év áll a visszaemlékezés középpontjában.

A pályamunkák terjedelme 10—100 oldal legyen. Egy pályázó több pályamunkával is szerepelhet. Csak nyomtatásban még meg nem jelent írásokkal foglalkozunk. Gépelt kéziratokat várunk, két példányban.

„Amatőrök” (nem hivatásos írók, újságírók) pályázatait várjuk, főként fiatalokét, egyetemistákét, főiskolások, ifjúsági munkások, parasztfiatalok írásait — merev korhatárt azonban nem szabunk.

A pályázat feltételek. A pályázó nevét és címét kérjük zárt borítékban mellékelni. Beküldési határidő: 1982. március 31. Cím: 6720 Szegeден, Dugonics tér 12. (JATE Közvetlenítési Titkársága.) A díjak kiosztása 1982. májusában lesz. A zsűri előreláthatólag a következő nívódíjak odaítéléséről dönt:

1 db I. díj: 3000 Ft, 2 db II. díj: 2000 Ft, 3 db III. díj: 1000 Ft.

A beérkezett pályaműveket — a díjazottakat és nem díjazottakat egyaránt — a szegedi Somogyi Könyvtárban helyezzük el megőrzésre.

Mekkora a nyomda ördöge?

A nyomdászok munka közben elkövetett hibája sokkal inkább reflektorjémbé kerül, mint mondjuk egy egyetemista elégtelen szigorlat. A közvélemény szemében nem egyenlő a nyomdahiba. Legendák keringenek a virgoc örögről aki állandóan tréfát úz szegény nyomdászokkal. Csak keringenek a legendák, de az ördögöt senki sem látta. Még a nyomdászok sem tudnak személylést adni róla.

Nos. En sem találkoztam vele. de a Szegeденi Egyetem előző számának megjelenése óta, néhány dolgot biztosan tudok róla. Őszedte az első oldalán „Tündés” című „Párkapcsolataink” alcímű cikkemet. Túlottan nem érdekelhettem a cikk tartalma, mert az alcím utáni első sorban „... párkapcsolatainkat...” helyett „... párkapcsolatainkat...” szedett. Ez a figyelmenlenség csalhatatlan bizonyítéka.

Avagy túlságosan apolitikusnak tűnt számára a cikk? S öneltárazásból politikusanabb színezetet kívánt adni az említett soroknak? Csodálatos a felfedezése!

Egyetlen, pluszként beírt t-béti alapon átértelmezte ezt a szövegrészt. De az ördög mesterkedései majdnem kudarcba fulladtak, mert a szerkesztőség felfedezte ármánykodásait a kefelevonatban. Az ördög azonban résen volt és — előttünk érthetetlen módon — megakadályozta a korrigeálást. Akárhogy is, rossz tréfa volt!

Nó és hogy a cimben feltett kérdés ne feledjem! Mekkora is a nyomda ördöge? Szerintem: úgy ember nagysága.

— bőle —

Rétegtanács alakult

A KISZ Csongrád megyei Bizottsága — a KISZ X. Kongresszusa határozatának értelmében — a szervezeti élet demokratizmusának növelése és a munka társadalmisítása érdekében néhány rétegtanács, illetve egy átfogó, nevelési kérdésekkel foglalkozó funkcionális tanács megalkotásáról döntött 1981. júniusi ülésén.

A létrehozandó rétegtanácsok közül az egyetemi-főiskolai rétegtanács október 29-én tartotta meg alakuló ülését, mely a KISZ megyei és városi bizottságai és a szegedi felsőoktatási intézmények képviselői mellett megjelent Végvári Imre, a KISZ KB Egyetemi és Főiskolai osztályának helyettes vezetője, valamint Kulcsár Péter, a KISZ Csongrád megyei bizottságának titkára. A megalakult rétegtanács 24 tagú. Tagjai a KISZ KB-ban a megyei egyetemi-főiskolai retegterület képviselő személy, a megyei és Szegeден városi testületben az egyetemi és főiskolai területet képviselő hallgatók, valamint felkérés alapján felsőoktatási intézményeink állami és pártvezetői, illetve a megyei és Szegeден városi KISZ Bizottsága apparátusából a rétegtanács tagjaitól részort felvétel. Közvetlen delegálás útján tagja a tanszéknek a SZOTE egy, a JATE három, JGYTF három, a SZEFT kettő, az EFI egy, a Zeneművészeti Főiskola egy és a Hódmezővásárhelyi Állati. Főiskola egy hallgatója. A rétegtanács elnöke dr. Kiss Barnabás, a KISZ MB tagja, titkára Szilágyi János, a KISZ MB politikai munkatársa.

Alakuló ülésén a rétegtanács feladatait, hatásköri listáját és működési rendjét vitatta meg

majd munkabizottság létrehozásáról döntött. A munkabizottság feladata az alakuló ülésen elhangzott javaslatok alapján kidolgozni az egyetemi főiskolai rétegtanács hatásköri listáját és működési rendjét.

A tanács következő ülésén az ifjúsági parlamentek megyei tapasztalatairól lesz szó, illetve az országos parlamentre való felkészülésről.

A Szolnoki társulat és a magam nevében őszintén sajnálom, hogy előadásunk egyik főszereplőjének, Pusztay Péternek, tragikusan váratlan megbetegedése miatt nem tudtuk eljársztani Harold Pinter Születésnap-ját, a JATE-klubban.

Ez a tény engem személyesen is elkedvetlenített, hiszen először került volna sor arra, hogy volt munkahelyemre — a Szegeденi Egyetemi Színpad helyszínére — valamelyik „profi” rendezésemmel ellátogathassak, Ezért már most megígérem, hogy amint a két intézmény közötti egyeztetés lehetővé teszi, nemcsak a most elmaradt előadást pótoljuk, hanem elhozzuk ide egyik ez évi új bemutatónkat — melyet szintén én rendeztem — Edward Albee: Az amerikai álom és A homokláda című egyfelvonásosait.

PAÁL ISTVÁN